

Dnr: U2024/00585

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

Inledning

Grafiska Yrkesnämnden samt Stopp- och Träindustrins yrkesnämnd väljer att lämna ett gemensamt yttrande på utredningen "att välja yrke som vuxen" (SOU 2024:16)

Om oss

Grafiska yrkesnämnden hanterar partsgemensamma utbildnings- och kompetensförsörjningsfrågor för avta mellan GS- Fackförbundet för skogs,- trä,- och grafiskt bransch (GS-facket) och Grafiska Företagen. Stopp- och Träindustrins yrkesnämnd hanterar på samma sätt frågor mellan GS-facket och Trä- och Möbelföretagen (TMF). I texten nedan benämns vi som parterna.

GS- Fackförbundet för skogs,- trä,- och grafiskt bransch, Grafiska Företagen och Trä- och Möbelföretagen är parter i industriavtalet. Våra branscher omfattar cirka 1 000 företag och drygt 40 000 sysselsatta.

Bakgrund

Både den grafiska branschen och trä-och möbelindustrin har omfattande rekryteringsbehov. Samtidigt finns stora brister i kompetensförsörjningen. Det finns både regionala brister och brister i antalet utbildade. Många för företagen viktiga kompetenser saknas i princip inom utbildningssystemet. Detta innebär att många företag inte hittar rätt kompetens och får välja mellan att utbilda själva eller avstå från att rekrytera. Konsekvensen av detta är förlorad konkurrenskraft.

Mot denna bakgrund är parterna positiva till utökade möjligheter för vuxna att kunna få en yrkesutbildning. Vi ser att en översyn av den statliga finansieringen av yrkesvux sannolikt kommer stärka möjligheterna att bedriva utbildning för våra branscher. Vi ser också att förslagen till en yrkesskola kan utgöra ett viktigt tillskott i de fall kompetensbehoven är geografiskt spridda eller för kompetenser på gymnasial nivå som idag inte finns inom andra delar av utbildningssystemet. Vi uppfattar dock att utredningen i vissa fall inte har svar på viktiga frågor men ser samtidigt att dessa frågor kan hanteras av den föreslagna uppföljningen och den delegation som föreslås.

Parterna är också positiva till ett förtydligt regelverk rörande vuxenutbildning med ett stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande samt ett utökat stöd vid anställning av lärlingar. Samtidigt uppfattar vi att utredningen har missbedömt vad som ligger bakom att lärlingsutbildning har en undanskymd ställning i svensk kompetensförsörjning. Vår uppfattning är att brister i praktiskt stöd med utbildningsplaner och rådgivning kring lärlingsutbildning har långt större inverkan än bristen på långsiktighet. Vi grundar detta dels på erfarenheterna från yrkesintroduktionsanställningar, dels på en internationell utblick. Parternas uppfattning kring varför YA inte har nått en större användning är att svårigheterna att lägga upp en utbildningsplan har avskräckt många företag. Internationellt ser vi också att i länder med ett fungerande lärlingssystem finns omfattande stödstrukturer för både lärande och rådgivning.

Parterna uppfattar också att det finns en otydlighet i användningen av lärlingsbegreppet. För arbetsmarknadens parter är en lärling en person som ingår en anställning för att lära sig ett

yrke på det sätt som definieras i gällande kollektivavtal. Vi ser därför att det skulle vara av stort värde om ett annat begrepp användes för utbildning med ett stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande.

Parterna saknar också att utredningen inte valt att utredningen valt att endast beröra arbetsmarknadens inflytande över vuxenutbildningen i kapitel 3 och yrkesskola och kapitel 6 om lärlingsutbildning.

För förtydliganden eller frågor kring yttrandet hänvisas Till Joel Snell (GS-facket) 010-470 85 03 eller Henrik Smedmark (Grafiska Företagen och TMF) 08-762 72 61.

Synpunkter på de enskilda förslagen

Parterna vill särskilt lyfta fram nedanstående förslag. För förslag som inte kommenteras i yttrandet hänvisar parterna till industrirådets remissvar.

Kapitel 3

3.2 En ny utbildningsform – yrkesutbildning för vuxna

3.2.1 Det ska införas en ny yrkesutbildning för vuxna

Parterna tillstyrker utredningens förslag med reservation.

Yrkesutbildningar för såväl trä- och möbelindustrin som den grafiska branschen är idag inte dimensionerade efter branschernas behov av kompetens. Vi har under de senaste 20 åren sett att 3 av 4 gymnasiala utbildningar har avvecklats. Tillgången på skolverkstäder är därför en begränsande faktor även i de fall kommuner avser att bedriva yrkesvux.

För vissa yrkesroller är rekryteringsbehoven geografiskt utspridda mellan flera kommuner och i vissa fall över regiongränser. Detta gör att yrkesvux i många fall har svårt att matcha behoven, även efter en genomförd dimensioneringsreform. Därtill krävs ofta betydande investeringar för att skapa fungerande lärmiljöer. Mot denna bakgrund är det avgörande för både grafisk bransch och trä- och möbelindustrin att nya lösningar för kompetensförsörjning prövas och utvärderas.

Branschernas erfarenheter av såväl KY som YH är mycket goda. Det engagemang som följer av verkligt inflytande har bidragit till att skapa välfungerande lärmiljöer.

Den föreslagna yrkesskolan kan också utgöra en grogrund för att utveckla helt nya utbildningsupplägg.

Samtidigt uppfattar vi att den pågående pilotverksamheten främst avser att säkerställa de administrativa systemen och kanske mindre att skapa möjligheter till att utveckla utbildningsformen. Detta kan innebära att erfarenheter från försöksverksamhet riskerar att inte återspeglas i en permanent yrkesskola, även om försöksverksamheten skulle utökas eller förlängas. Vi ser därför att ett permanent införande antingen bör föregås av en i volym mer omfattande pilotverksamhet eller att en permanentad yrkesskola utvärderas och eventuellt korrigeras, lämpligen av den delegation som föreslås i avsnitt 20.1. En sådan utvärdering bör ske.

Mot denna bakgrund uppfattar vi dock att en yrkesskola kan innebära ett viktigt tillskott i kompetensförsörjningen för våra branscher och tillstyrker utredningens intention.

3.2.2 Målgrupp för yrkesskolan och avgränsningar mot andra utbildningar

Parterna tillstyrker förslaget med ser samtidigt att målgruppen även bör prioriteras i kommunalt driven yrkesvux.

Personer som har velat växla karriär eller utvecklas i arbetslivet och efterfrågar gymnasial kompetens har länge varit lågt prioriterade inom vuxenutbildning. Det är samtidigt en grupp där en relevant utbildningsinsats med största sannolikhet leder till ett högt arbetsmarknadsdeltagande. Med hänsyn till nya möjligheter till omställning och kompetensväxling bör efterfrågan på denna typ av utbildning öka. Samtidigt bör denna grupp även ges ökade möjligheter i att delta i yrkesutbildning oavsett system.

3.2.3 Yrkesskolan ska vara ett komplement till annan vuxenutbildning

Parterna tillstyrker förslaget men uppfattar att det behöver kompletteras.

Precis som utredaren konstaterar är utbudet av gymnasial yrkesutbildning för vuxna koncentrerad till ett mindre antal sektorer. Under senare år har det förvisso skett en breddning men många utbildningar saknas helt eller är kraftigt underdimensionerade. Vi ser därför behov av ett komplement till dagens yrkesvuxutbildning. Samtidigt finns ett behov av att tydligt ange en tänkt särart för yrkesskolan gentemot andra utbildningsformer. Ett gott exempel på detta finns i "framtidens yrkeshögskola, SOU 2023:31" i avsnitt 2.2.2. Vi uppfattar därför att definitionen av komplement behöver förtydligas

3.2.4 Definitioner

Parterna tillstyrker utredningens förslag med en reservation.

Detta område har i huvudsak liten påverkan på möjligheterna att studera eller för kompetensförsörjningen. Vi vänder oss dock emot en normering av en årsplats till 40 veckor. Detta kan leda till att utbildningar blir onödigt utsträckta i tid och innebär att vuxna studerande får åtminstone tio veckor utan försörjning om utbildningen är längre än 40 veckor eller sträcker sig över en sommar.

Vi föreslår därför att detta antingen kompletteras med en bestämmelse som möjliggör att utbildningar som är längre än 40 veckor kan bedrivas mer komprimerat eller att skrivningen ändras till minst 40 veckor.

Förlag 3.3.1- 3.3.6 3.3.8-3.3.9 tillstyrks utan kommentarer

3.3.7 Utbildningar i yrkesskolan ska kunna omfattas av nationellt likvärdigt innehåll

Parterna tillstyrker utredningens förslag med kompletteringar.

Det finns alltid en motsättning mellan möjligheter till ett flexibelt utbud av utbildningar och en likvärdighet mellan utbildningar oavsett utförare. För utbildningar där det finns lagkrav på att vissa moment ska ingå är frågan lättare. Samtidigt kan det leda till en begränsning i möjlighet till anpassning till såväl målgrupp som regionala krav inom specifika yrken. Vi ser därför att en viss försiktighet tillämpas. Samtidigt är det viktigt att en utbildning innebär att den studerande efter slutförd utbildning är begränsad till arbete inom ett enskilt företag eller bara kan utöva yrket i specifika delar av landet.

I många fall kan en mjukare reglering där utbildningar som tar hänsyn till nationellt erkänd kompetens och branschkrav prioriteras vid beviljande av statsstöd.

3.3.10 Validering ska vara en möjlighet för studerande i yrkesskolan

Parterna tillstyrker utredningens förslag.

Då en utpekad målgrupp är personer som vill utvecklas i sitt yrke eller skaffa sig en ny yrkeskompetens som vuxen är det angeläget att utbildningen kan bedrivas så tidseffektivt som möjligt. Även andra vuxenstuderande är sannolikt mer intresserade av yrkeskunskaper än en viss utbildningstid. Validering är då ett viktigt redskap för att säkerställa att så blir fallet. Samtidigt är det viktigt att resurstilldelningssystemet både uppmuntrar till användning av validering men inte skapar ett överutnyttjande av validering.

3.4 De studerande i yrkesskolan

3.4.1 Behörighet till yrkesskolan

Parterna tillstyrker förslaget med vissa förtydliganden.

I grunden bör det vara upp till varje ledningsgrupp att definiera behörighet. Erfarenheter från YH visar att detta ofta leder till en välavvägd balans mellan möjligheten att attrahera studerande och att skapa kvalitativ utbildning. Samtidigt finns ett värde i att säkerställa att inte delar av den tänkta målgruppen uteslås från utbildningar. Vår uppfattning är att förslagen är väl avvägda men vill samtidigt uttrycka vår oro över risken med alltför smalt utformade behörighetsregler för enskilda utbildningar. Detta kan innebära att elevunderlaget blir för litet och viktiga utbildningar inte genomförs.

3.4.2 Urval till yrkesskolan

Parterna tillstyrker utredningens förslag med förbehåll

Det är viktigt att det finns en tydlighet i hur urval ska gå till vid fler sökande än antalet platser. Däremot vänder vi oss emot att endast prov anges som möjlighet utan uppfattar att detta bör överlåtas till respektive ledningsgrupp.

3.4.3 Studieuppehåll från utbildning i yrkesskolan

Parterna tillstyrker utredningens förslag.

3.4.4 Studier i yrkesskolan ska berättiga till studiestöd

Parterna tillstyrker utredningens förslag.

3.5 Godkännande av utbildning i yrkesskolan

Förslag som inte kommenteras ligger utanför parternas kompetens eller är som nödvändiga följdändringar.

3.5.2 Vilka utbildningar ska prioriteras vid beslut om statsbidrag?

I grunden är prioriteringsordningen god. Det kan dock uppstå problem kring "finansieras av näringslivet". Beroende på tillämpning kan det innebära en viss otydlighet och en viss risk för att utbildningsanordnare stävar efter så hög delfinansiering som möjligt för att öka möjligheterna till ett beviljande. Vi ser därför att ett rimligt spann för medfinansiering anges snarare än att endast graden av medfinansiering ska ge högre prioritet.

Med denna invändning tillstyrker parterna utredningens förslag.

3.6.1 Dimensionering av yrkesskolan

Parterna delar utredningens osäkerhet kring både hur efterfrågan på utbildningsformen kan utvecklas och MYH:s möjlighet att bygga upp kompetens och kapacitet för uppdraget. Självklart påverkas även dimensioneringen av utvecklingen inom likartade utbildningsformer. Samtidigt är vår bedömning att den föreslagna utbyggnaden är i underkant, både i förhållande till de ackumulerade behoven på arbetsmarknaden och då utbildningsformen pekas ut som särskilt inriktad för att ge individer som vill byta yrke eller utveckla sin yrkesutövning i vuxen ålder. Därtill finns en risk att en sådan begränsad dimensionering innebär att information om de utbildningsvägar som yrkesskolan erbjuder inte målgrupperna.

Vi föreslår därför att en yrkesskola ges möjlighet att växa snabbare om efterfrågan på utbildningsformen från såväl studerande som från arbetslivet överstiger den tänkta tillväxten under förutsättning att detta kan ske med värnande av kvalitet och relevans.

3.6.2 Uppföljning av yrkesskolan

Parterna tillstyrker utredningens förslag och vill särskilt betona vikten av en löpande uppföljning.

Då det handlar om en ny utbildningsform kommer med största sannolikhet många erfarenheter och lärdomar kunna dras. Det kan handla om att nå nya grupper, utforma nya utbildningskoncept med mera. Det är viktigt att detta dokumenteras och sprids. I forskningsutvärderingen kan det finnas ett särskilt värde i att även dra nytta av kompetens från andra länder med andra perspektiv.

I uppföljningen vill vi också betona vikten av att detta sker i samverkan med andra myndigheter inom skolområdet.

Parterna utgår ifrån att den delegation som avses är den som beskrivs i kapitel 12.1 tillsätts som en del i uppföljningen.

3.6.3 Framtida utveckling av yrkesskolan

Parterna delar utredningens uppfattning om att en löpande reformvård bör följa en inrättad yrkesskola. Vi ser att det är önskvärt att erbjuda kurser för yrkesverksamma liksom att erbjuda flexibla vägar till examen. Vi ser även att behörighetsgivande kurser bör övervägas.

När det gäller utbildningar som leder till kvalifikationer på SeQF nivå 3 är vi däremot mer tveksamma. Sannolikt finns det yrkeskompetenser där SeQF 3 är fullgott för att utföra yrket men då det är en nivå som inte förekommer i övrigt i utbildningssystemet och då denna typ av arbetsuppgifter ofta kan utföras av personal efter upplärning på arbetsplatsen.

I kapitel 4 och 5 hänvisar vi till Industrirådets yttrande

Kapitel 6

En övergripande kommentar.

I kapitlet görs vissa antaganden som inte direkt återspeglas i de enskilda förslagen som kan vara problematiska ur ett kompetensförsörjningsperspektiv. Det finns också viktiga aspekter kring lärlingsutbildning och utbildning med stora inslag av arbetsplatsförlagt lärande som utredningen inte tagit upp.

Kapitlet tar sin utgångspunkt i utredningsdirektivets ambition om att stärka arbetslivets inflytande över yrkesvux. Att tolka detta som att det endast avser utbildningar med en stor andel arbetsplatsförlagt lärande är en onödig begränsning. Även inom traditionell yrkesvux-utbildning bör arbetslivets inflytande vara tydligt. Mycket kan göras för att stärka arbetslivets inflytande på vuxenutbildningen utöver att öka det arbetsplatsförlagda lärandet.

Det andra är att de utbildningar som idag benämns som lärlingsutbildningar mer är en politisk skapelse än resultatet av ett samförstånd mellan arbetsmarknaden och den offentliga makten. I den internationella utblick som inleder kapitlet missas den historiska kontexten, den samsyn som finns i dessa länder och de strukturella stöd man har byggt upp för att få systemen att fungera. Utredningen bortser även den svenska historiska kontexten. Reformering av yrkesutbildning i Sverige har vanligtvis utgått från andra premisser än kompetensförsörjning.

Det finns många skäl till att bedriva en yrkesutbildning med stora inslag av arbetsplatsförlagt lärande, såsom behov av mängdträning, specialiserade behov som inte går att skapa i en skolmiljö eller rent ekonomiska. Det är svårt att ekonomiskt försvara att bygga upp en lärmiljö för enstaka elever.

Utredningen har gjort en internationell utblick. Denna ger en bred genomgång av ett antal länders i huvudsak lärlingsbaserade utbildningar. Det finns dock ett antal aspekter som inte lyfts fram. I flera av de länder som beskrivs finns stora inslag av skolförlagd utbildning. Innehåll och omfattning bestäms ofta i en dialog med respektive bransch. Vidare saknas beskrivning av de stöd som ska stödja företag och lärling samt de system som finns för kvalitetssäkring av lärandet.

Vår bedömning är att dessa aspekter ofta är avgörande för att skapa attraktion för lärlingsutbildning hos såväl företag som studerande.

6.3.1 Lärlingsutbildning i komvux bör regleras i lag

Parterna tillstyrker utredningens förslag men reserverar oss för utredningens resonemang kring att brist på APL- eller lärlingsplatser inte ska hindra antagning till utbildning.

Att möjligheten att ge yrkesutbildning med stora inslag av arbetsplatsförlagt lärande ges en reglering i skollagen är önskvärt då detta utgör en inte obetydlig del av vuxenutbildningen i landet. Vi bedömer att detta bör utformas i samråd mellan huvudman och bransch eller företag och att en tydlighet finns kring skolförlagda respektive företagsförlagda moment.

Vi vänder oss dock mot utredningens resonemang kring att svårigheter med att hitta APL eller lärlingsplatser inte ska utgöra ett hinder för att anordna en lärlingsutbildning. All yrkesutbildning för vuxna bör dimensioneras utifrån arbetsmarknadens behov.

6.3.2 Utbildningskontrakt bör regleras i skollagen

Parterna tillstyrker utredningens förslag.

Vi välkomnar ett förtydligande av regelverket kring ansvar för utbildningens kvalitet och arbetsgivarens åtagande.

Det finns en legal gråzon som har lyfts tidigare rörande arbetsplatsförlagt lärande. (se SOU2010:19 s 77 ff) om huruvida det ska betraktas som anställning eller inte. Det är därför viktigt att rättsläget är tydligt för alla inblandade.

6.3.3 Avtal om lärlingsutbildning

Parterna tillstyrker förslaget med en reservation om att avtalet bör omfatta mer än vad förslaget anger.

I enlighet med resonemanget under 6.3.2 välkomnar vi ett förtydligande kring frågor som rör dimensionering och antagning till lärlingsutbildning. Vi uppfattar att ett sådant avtal bör innehålla såväl huvudmannens som företagets åtagande. Även ersättning till företaget för att ta emot lärling samt att tillhandahålla handledare bör framgå av avtalet.

6.3.4 Det bör finnas lärlingsråd för lärlingsutbildningar i komvux

Parterna tillstyrker utredningens förslag med vissa förtydliganden.

I grund och botten är det viktigt att skapa konstruktiva arenor för diskussion om kompetensförsörjning mellan arbetslivet och skolan, samtidigt är det viktigt att hushålla med företagens tid. Det är också viktigt att det finns arenor både för de mer långsiktiga frågorna

och de mer utbildningsnära. Strukturen för samverkan måste utgå ifrån företagets behov och möjlighet att bidra. Vi är därför tveksamma till att särskilda lärlingsråd skapas utan se snarare att detta inordnas i befintliga strukturer såsom programråd eller lokala styrgrupper inom Teknikcollege. I de fall sådana strukturer saknas bör särskilda lärlingsråd bildas.

6.3.5 Den med förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen ska prioriteras

Parterna tillstyrker förslaget men anser att dessa prioriteringar bör användas för all yrkesutbildning för vuxna.

Det primära målet för en yrkesutbildning bör vara att kunna arbeta inom det yrkesområde utbildningen är inriktad mot. Detta gäller i än högre grad för vuxenutbildning. Därför bör denna prioritering gälla all yrkesutbildning för vuxna. Då vissa yrken har särskilda krav för att kunna verka i yrket bör även detta beaktas vid prioritering.

6.3.6 Nya urvalsbestämmelser till lärlingsutbildning

Parterna tillstyrker utredningens förslag med viss reservation. Vi uppfattar samtidigt att denna prioritering bör gälla all yrkesutbildning för vuxna.

Som nämndes under 6.3.5 bör all yrkesutbildning syfta till att kunna arbeta i yrket. Det gör att vi delar utredningens bedömning om att individer som har stora förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen bör ges företräde. Detta bör enligt vårt synsätt vara vägledande för all yrkesutbildning för vuxna.

Gällande förslagets prioriteringsordning kan det finnas tveksamheter kring att erbjuda just lärlingsutbildning för individer som arbetar i eller nyligen arbetat inom det sökta yrkesområdet. Dessa individer har sannolikt i första hand behov av att komplettera eller dokumentera sitt yrkeskunnande. I dessa fall kan det vara så att en lärlingsutbildning inte är den mest effektiva utbildningsvägen. Urvalsgrupp 1 och 2 bör således ges samma möjlighet till lärlingsutbildning.

6.3.7 Arbetsgivare ska själva kunna välja lärlingar

Parterna tillstyrker utredningens förslag med reservationer.

En lärlingsanställning bör precis som alla anställningar vara upp till arbetsgivaren. Detta beslut kan således inte överlåtas till en skolhuvudman.

Vad avser det andra förslaget i uppfattar vi att detta kan utgöra onödiga administrativa hinder. Detta riskerar att påverka företag som verkar i branscher där många kommuner saknar utbildning negativt. Sannolikt kommer endast ett mindre antal kommuner kunna erbjuda den skolförlagda delen av en lärlingsutbildning.

Avseende de delar av förslaget som avser beslut och yttrande bör detta kunna ges i form av förhandsbesked till företag.

6.3.8 Gymnasial lärlingsanställning – en ny möjlighet för vuxna till anställning under utbildningen

Parterna tillstyrker utredningens förslag med reservationer.

Trä och möbelindustrin och den grafiska industrin har under lång tid haft bristande kompetenshöjning. Inom båda branschernas kollektivavtal finns stöd för att anställa lärlingar. Denna möjlighet används i princip inte alls. Det är således inte tillräckligt med att det finns möjlighet till lärlingsanställning. Anställda lärlingar är en vanlig form av yrkesutbildning i stora

delar av västvärlden. Utöver traditionen och brist på alternativ finns en mängd faktorer som vi uppfattar som avgörande för framgång. Framför allt handlar det om det stöd som ges till såväl företag, handledare som lärling. Därtill finns utvecklade pedagogiska metoder för lärande inom ramen för arbete.

Vi ställer oss dock positiva till utredningens förslag men uppfattar samtidigt att förslagen inte är tillräckliga för att öka antalet anställda lärlingar. För att nå detta krävs:

- branschanpassat pedagogiskt stöd för lärande på arbetsplatser
- Tillgång till rådgivning för företag, handledare och lärling
- Sannolikt någon form av främjandeinsats

Det är också viktigt att beslutet att anställa en lärling fattas av det enskilda företaget.

Vad gäller utredningens bedömning om en principöverenskommelse mellan arbetsmarknadens parter vill vi framhålla att en sådan inte är tillräcklig. Överenskommelser måste träffas för varje kollektivavtalsområde. Vidare kommer regelverken att skilja mellan olika kollektivavtal. Detta gör att huvudmän kommer att behöva informera sig om vilka regler som gäller på berörda arbetsplatser.

6.3.9 Vissa bestämmelser bör föras över från förordningen om regionalt yrkesvux till förordningen om vuxenutbildning

Parterna tillstyrker utredningens förslag

Kapitel 12

12.1 En delegation för uppföljning av nya reformer ska inrättas

Parterna tillstyrker utredningens förslag med viss komplettering.

Vi är eniga med utredningens bedömning om vikten av att de olika reformer som genomförs inom den gymnasiala vuxenutbildningen behöver följas upp och utvärderas. Industrirådet anser i likhet med utredningen att det mest ändamålsenliga är att uppföljning och utvärdering sker samlat för alla reformer.

Samtidigt är det ur vår synvinkel viktigt att en sådan uppföljning omfattar alla de reformer och system som försörjer arbetslivet med gymnasial kompetens. Vi ser därför att delegationens arbete även ska omfatta till exempel reformer inom yrkesutbildningen i gymnasieskolan såsom planerings- och dimensioneringsreformen.

Vi vill också betona vikten av att arbetsmarknadens parter ska ingå i delegationens sammansättning och att dessa ska ges ett reellt inflytande.

Kapitel 13 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

13.1 Ikraftträdande av förslagen om yrkesskola

Parterna delar i huvudsak utredningens ståndpunkt och tillstyrker utredningens förslag med vissa reservationer.

Behovet av att förbättra kompetensförsörjningen inom områden där gymnasieskolan och dagens yrkesvux har svårt att tillgodose arbetsmarknadens behov är av största vikt. Samtidigt ser vi att utredningens förslag har behov av kompletteringar och justeringar för att uppnå ett önskat utfall. Detta gäller framför allt en yrkesskolas särart och förhållandet till annan vuxenutbildning.

Vi ser samtidigt att den pågående försöksverksamheten dels är så pass begränsad i omfattning att många aspekter som skulle kunna stödja ett ikraftträdande inte kommer att kunna utvärderas i denna. Vi uppfattar också att den förordning som gäller för försöksverksamheten har brister som är korrigerade i de förslag som finns i denna utrednings kapitel tre. Utredningens förslag om initial dimensionering ger snarast en bild av att den första treårsperioden utgör en fortsatt pilotverksamhet, där många av de aspekter av yrkesskolan som inte beaktats av utredningen kan klarläggas.

Vi ser samtidigt att det finns viktiga aspekter som gör att ett ikraftträdande 2026 kan föredras. En permanent införd yrkesskola innebär att regelverken utsatt för en skarp prövning och kan utvecklas. Det ger också möjligheter att nätverk och utbildningsmiljöer skapas om än i begränsad omfattning. Vi ser också att det innebär ett stöd för att identifierade behov såsom branschskolor, nationella kompetensbehov, där de regionala behoven inte utgör en tillräcklig bas, verkligt kompletterande utbildningar som saknar motsvarighet i övrigt skolsystem med mera kan utvecklas.

En viktig förutsättning är att den utvärdering som föreslås i 3.6.2 och 12.1 genomförs och att erfarenheter från denna utvärdering läggs till grund för en reformvård.